

Suomalaisena Luxemburgissa

Max Manner

“Mir wëlle bleiwe wat mir sin”

Maailmalla järjestetään kaikenlaisia arvaamattomia joukkotapahtumia. Näihin kuuluu esimerkiksi Pampolonan härkäjuoksu, jossa viiletetään punaiset huivit hulmuten pitkin kapeita kujia teräväsarvisten härkien seuratessa vauhkoina perässä. Vaarana Pamplonassa on tietysti se, että jää joukon jalkoihin ja saa lopulta mylvivän härän sarvesta syvälle keuhkoonsa. Toisena listallani tulevatkin sitten perinteiset supisuomalaiset pihatalkoot - niissä tulee monesti luvattua kaikenlaista, ja joskus jopa ihan selvin päin, kuten tämänkin artikkelin kirjoittaminen todistaa. No, ei se mitään, tartutaan siis härkää sarvista ja sukelletaan pikaisesti Luxemburgiin, Euroopan vihreään sydämeen. Samaan hengenvetoon tilastonikkareille tiedoksi, että tämän jutun häivähdyksenomaisia tuokiokuvia on turha sen suuremmin missään siteerata – kaikki esille ottamani tiedot ovat sängen subjektiivisista lähtökohdista ammennettuja ja perustuvat pelkästään omakohtaisiin kokemuksiin, havaintoihin ja huhupuheisiin, ei niinkään laajoihin ja kaikenkattaviin lähdearkistoihin.

Maailman ainoa suurherttuakunta

Luxemburg on valtiomuodoltaan parlamentaarinen monarkia. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että maa tottelee nimitystä suurherttuakunta, jossa on yksikamarinen parlamenttijärjestelmä. Periaatteessa maata johtavat marionetteina kansan suuresti rakastamat suurherttua Henri, ristimänimeltään Henri Albert Gabriel Félix Marie Guillaume sekä vaimonsa suur-

herttuatar Joséphine-Charlotte. Käytännössä valta kuulunee kuitenkin vahvasti vanhoilliselle ja oikeistohenkiselle parlamentille. Maassa vallitsee katolilainen kirkkojärjestelmä.

Luxemburgin pääkaupunki on nimeltään, yllätys yllätys, Luxemburg. Koko maan pinta-ala on vain noin 2 500 neliökilometriä. Tämä tosiseikka tarkoittaa sitä, että alue on 500 neliökilometriä pienempi kuin Ahvenanmaa. Asukkaita maassa on pyöreät 500 000. Vaikka määrä ei välttämättä tunnukaan kovin suurelta, kuvitelkaapa samankokoinen väkijoukko Ahvenanmaalle. Alkaahan käydä melkoinen vilske Maari-anhaminassa, ça va?

Kun lukuun lisätään vielä noin 150 000 rajojen ulkopuolella asuvaa, mutta maassa päivittäin työskentelevää ihmistä, lempi- tai liikanimeltään *les frontaliers*, saa helposti oikean käsityksen arkipäivien vilkkaudesta. Arki onkin Luxissa varsin elävää aikaa, ja pääkaupunkia ympäröivät moottoritiet matelevat ruuhkaisina ketjuina aamuin illoin. Kuvaavaa on, että 60 km:n matkaan Ranskan lähimmästä ”suurkaupungista” Metzistä saattaa arkiamuisin ja omalla autolla kulua mitä tahansa tunnin ja viiden tunnin väliltä, ruuhkista ja tiellä sattuneista onnettomuuksista riippuen. Juna olisikin monelle naapurivaltiosta työssäkäyvälle varteenotettavampi vaihtoehto, mutta näillä seuduilla yksityisautoilu on yhä arvossa arvaamattomassa. Luxemburgin viikonloput ovatkin sitten puolestaan melko rauhallisia, ja satunnaisesta ohikuljasta kaupunki saattaa vaikuttaa jopa hämmästyttävän ”uneliaalta”. Mikään bilettäjänsä toivekaupunki Luxemburg ei tosiaankaan ole, vaikka kahviloita, baareja ja pubeja riittääkin joka kadunkulmaan. Yökerhojen jytkekin saattaa kuulua harvakseltaan sieltä täältä, jos jaksaa olla oikein tarkkana, ja niiden takapihoille pystytetyt valonheittimet riipivät tummaa taivaankantta yksittäisinä valkeina soihtuina.

Max Manner on Turkulainen Luxemburgissa asuva kirjailija, jonka ensimmäinen dekkari ilmestyi v. 2007.

Kansojen ja kulttuurien sulatusuuni

Asukasluvusta noin 40 % (n. 200 000 asukasta) koostuu ulkomaalaisista maahanmuuttajista, joista huomattava valtaosa on portugalilaisia. Vertailun vuoksi todettakoon, että suomalaisia maassa asuu noin 1 500. Portugeesien vaikutus katukuvaan ja Luxemburgin arkeen on silmiinpistävä. Jos maan yhteiskunta- ja elinkeinorakenteen arvojärjestystä halutaan kuvata pyramidinomaisena kartiona, jossa huippua edustaisivat yhä laajenevan EU-byrokratian virkamieskunta kymmenine virastoineen, rikkaat paikalliset kiinteistöjen omistajat ja arviolta 250:n eri pankkiryhmittymän tuhannet sikkariportaana pankkiirit, alimmalta portaalta löytyisivät siivoajat, taksikuskit, pubinpitäjät ja rakennustyöläiset. Tämä pyramidin pohjakerros on käytännössä lähes kokonaan portugalilaisten miehittämä. Miksikö? Eräs versio tarinasta juontaa juurensa toiseen maailmansotaan ja silloisen suurherttuaperheen maastapakoon. Luxemburg, kuten moni muukin Keski-Euroopan valtio noina aikoina, tallottiin natsi-Saksan rautasaappaan alle. Portugali tarjosi monarkioille pakopaikan, ja siitä seurannut kiittolisuudenvelka mahdollisti portugalilaisten massamuuton Luxemburgiin viime vuosisadan keski- ja loppuvaiheilla.

Katukuva on siis äkkiseltään katsottuna värikäs ja väkeä on ympäri maailman, voidaan kai puhua jonkinlaisesta kulttuurien sulatusuunista. Tämän johdosta atmosfääri on yleisesti ottaen suhteellisen rento ja asiat tapahtuvat toisinaan melkoisella *manjama*-periaatteella. Tähän tuskin täydestä sydäimestään yhtyvät maan lukuisissa pankeissa ja muissa sijoituslaitoksissa työskentelevät: kansainvälisen rahamaailman bisnes on äärimmäisen kovaa ja työstressi melkoinen. Monet EU-virkamiehet ja pankkitoimihenkilöt tekevätkin huomattavan pitkiä työpäiviä, tosin poikkeuksiakin löytyy kuten aina.

Rikoksia ja rakkautta

Luxemburgin kaupunki on tilastojen valossa yksi maailman turvallisimmista kaupungeista. Rikollisuutta on jossain määrin tietysti kaikkialla, mutta täällä saa kaupungilla kulkea öiseenkin aikaan edelleen melko rauhassa, kunhan nyt jotenkuten tietää ja tuntee paikat. Rautatieaseman seutu, *Gare*, ja sen muutamat korttelit ovat Luxissakin kaikkein levottominta seutua – huumekauppa, prostituutio ja tyttöbaarit ovat alueella

melko yleisiä ja kaikkien halukkaiden tavoitettavissa. Eniten ongelmia rikosmielessä tuottavatkin kouluihin asti ulottuva huumekauppa sekä rajan pinnassa sijaitsevat, taloudellisessa ahdingossa elävät Ranskan paikkakunnat, joista eri kansallisuuksia edustavat konnat tekevät Luxemburgiin omia ristiretkiään - tämä kaikki siis tavallisen kaduntallaajan näkökulmasta. Mitä sitten tapahtuu kansainvälisen pankkimaailman verhojen takana, se jäänee tavalliselta kadunmieheltä pelkkien arvailujen varaan. Rahanpesusta tietysti kuiskitaan aina, mutta sama kohtalo ja ikuisuuksiin asti ulottuvat huhut koskettavat niin Sveitsiä, Itävaltaa kuin Liechtenstainiakin.

Luxemburgin kaupunki on yksi Euroopan vanhimmista. Ensimmäiset kaupunkimaiseen asutukseen pyrkineet olivat muinaisia roomalaisia, jotka perustivat yhä näkyvissä olevan *Bock*-linnoituksen kaupungin nykyiseen ytimeen. Ardennien *kreivi Siegfried* osti linnoituksen, toiselta nimeltään *Castellum Lucilimburchuc*, roomalaisilta vuonna 963 ja alkoi kehittää kaupunkia edelleen. Linnoituksista muodostui vuosisatojen saatossa vihollisille varsin vaikeasti vallattava kokonaisuus, *pohjolan Gibraltar*.

Siegfriedin vaimo, *Melusina*, oli rakastettu henkilö ja tunnettu köyhien, sairaiden sekä vanhusten ystävänä.

Jotain muutakin arvoituksellisen poikkeuksellista Melusinassa oli; perimätiedon mukaan nainen oli oikeasti merenneito ja erään traagisen tapahtuman seurauksena hän päätti päivänsä kaupungin keskustaa halkovan *Alzette*-joen pyörteisiin. Yhä nykyään väitetään, että tarkkasilmäisimmät ja onnekkaat saattavat havaita Melusinan sykähdyttävän kauniin hahmon virran peilailevissa heijastuksissa. Totta se on, olen nähnyt tuon häilyvän kuvajaisen itsekin monta kertaa.

Kielet ja elintaso

Luxemburg on virallisesti kolmikielinen maa. Maassa puhutaan saksaa, ranskaa ja luxemburgia, *letzebuergish*. Englannillakin pärjää kohtalaisesti, kuten kai tänä päivänä kaikkialla Euroopassa – maan virkamiesten tulee myös, ainakin periaatteessa, osata englantia. Luxemburgilaiset lapset oppivat jo koulussa monikielisiksi: koulu käydään niin saksaksi, ranskaksi kuin omallakin kielellä. Englanti tulee yleisesti kuvaan mukaan opintojen edetessä, joten voidaan perustellusti väittää, että luxemburgilaiset nuoret ovat koulun loppuessa nelikielisiä.

Maan bruttokansantuote on Euroopan kärkiluokkaa, ja kaikkien maailman maiden kyseeseen tullessa tällä hetkellä kai viidenneksi korkein. Olenkin kuullut jossain sanottavan, että Luxemburg on kuin Monaco ilman merta. Tämänkin piirteen erottaa vaivatta katukuvasta. Uusi Range Rover on täällä paljoakaan karrikoimatta yhtä yleinen näky kuin Nissan Almera Suomessa. Todellisenä autofriikkinä muistan alkuaikoina istuneeni kauniina kesäpäivänä puistonpenkillä lähellä vilkasta risteystä ja seuranneeni tuntikausia ohisoljuvaa liikennettä enemmän tai vähemmän haltioituneena. Kun punaisiin valoihin lopulta pysähtyivät peräkkäin uutuuttaan kiiltelevät Lamborghini Gallardo, Ferrari Enzo ja Porsche Carrera GT, tunsin olevani onneni kukkuloilla. Ja tästäkin huolimatta, autolla ei täällä pysty pätemään, vaikka kuinka haluaisi – nurkan takaa tulee aina kalliimpia ja komeampia kapistuksia vastaan.

Korkea tulotaso näkyy muuallakin kuin autoissa, eikä välttämättä aina kovin positiivisessa mielessä. Kiinteistöjen osto- ja vuokrahinnat ovat huikeita. Ellei halua asua aivan periferiassa, keskivertoperheen on vaikea löytää itselleen sopivaa omakotitaloa alle 500 000 euron ja 3-4 huoneen asunnosta saa pulittaa vuokraa yleensä yli 2 000 euroa kuukaudessa. Vuokraisäntämme myi taannoin hallussaan olleen suojaisan 400 neliön

tontin - automatkaa tontilta kaupungin keskustaan on viitisen minuuttia, kauppahinta 650 000 euroa.

Ruokakin on melko tyyristä, täysi ostoskärryllinen normaaleja elintarvikkeita kustantaa helposti reilut 200 euroa. Sama ostoskärryllinen vaikkapa Saksassa maksaa lähes puolta vähemmän, 100-120 euroa.

Halpoja, tai vähemmän kalliita asioitakin Luxemburgissa on. Niihin kuuluvat jo edellä mainitut autot sekä alkoholi, tupakka ja polttoaineet. Muuttaessani maahan viitisen vuotta sitten 95E maksoi vajaan 90 senttiä, diesel vajaan 80 senttiä. Lyhyt tupakka- ja tähyilytauko parvekkeella paljastaa tämän päivän lukekat: Q8:n taulussa komeilevat nyt luvut 1,265 ja 1,275, eli diesel on tällä hetkellä kymmenisen senttiä kalliimpaa kuin lyijytön bensiini. Kummallista?

Varsinaista dieselveroa ei maassa kuitenkaan tunneta, autojen vuosittainen muutaman sadan euron käyttömaksu sen sijaan on käytössä.

Kuohuviiniä kelissä kuin kelissä

Aiemmin mainittu alkoholi ja sen käyttö kuuluvat täällä kulttuuriin, aina ja kaikkialla. Muutama lasi olutta, kuohu- tai punaviiniä lounaalla eivät ole mikään kauhistus, pikemmin sääntö kuin poikkeus. Alkoholit ovat yleisesti myynnissä bensa-asemilla, pikupuodeissa ja suuremmissa tavarataloissa, eivätkä niiden hinnat huimaa päätä. Niitä maistellaan ja maistatetaan mitä eriskummallisimmissa paikoissa. Muistan eräänkin joulukuisen lauantai-aamupäivän, kun tuli asiaa rautakauppaan. Kyseisessä yrityksessä vietettiin sattumoisin vuosijuhlaa ja ulkosalle oven eteen oli ostoksilla käyneille järjestetty ilmainen olut- ja kuohuviinitarjoilu. Siinä sitä sitten seisokeltiin kuohuvat kädessä kuin parhaimmassakin cocktail-tilaisuudessa, hiekkapaperit ja maalipurkit toisessa kourassa. Lasin pari kumottuaan asiakkaat kiittelivät hymyillen, astelivat parkkipaikalle ja hyppäsivät autoihinsa. Tämä ei taitaisi onnistua K-Raudan pihalla kotisuomessa... Lähikauppamme Cactuksenkin pihalla olut- ja kuohuitarjoilu on lähes ympärivuotinen ilmiö. Tarjoilusta vastaavat, ilmeisesti talkoo- ja varainkeruuhengessä, urheiluseurat ja partiolaiset, ketkä milloinkin. Hauskaa tuntuu olevan lähes kaikilla, niin marketin asiakkailta kuin itse talkooväelläkin.

Luxemburgin ilmasto on mannermaisena tasainen läpi vuoden, talvet ovat leutoja ja kesät kohtuullisen lämpimiä. Lähellä sijaitseva Ardennien vuorijono tekee

Luxemburgin paikallisilmastosta kuulema hieman normaalia Keski-Euroopan säätä kosteamman. Tuntematta meteorologiaa sen kummemmin voin vain kokemuksesta todeta, että kosteusväite pitää paikkansa. Luxissa sataa melko usein, ja etenkin talviaika saattaa olla lähes yhtä katkeamatonta sadekautta. Pakkasta täällä ei suomalaisen kokemuspiiristä nähtynä juurikaan talvella ole. Viiden viime vuoden aikainen kylmyysennätys on muistini mukaan ollut seitsemisen miinusastetta, mutta siitä huolimatta talvi-ilma saattaa tuntua luissa ja ytimissä kovinkin kolealta. Ilmiö johtunee edellä mainitusta runsaasta kosteudesta, mene ja tiedä. Lunta sataa ehkä muutamana päivänä tai viikkona vuodesta ja normaalisti se sulaa pois saman päivän aikana. Sankempi lumipyry sattuu eteen ehkä kerran tai kaksi talvessa ja silloin on parempi pysytellä poissa liikenteestä. Kyseessä on joka kerta jonkinasteinen katastrofi; talvirenkkaat ovat nastattomat kitkarenkaat, josko niitä kaikilla autoissaan edes on, autoilijoiden talviajotaito on olematon, ja aurautoja tuntuu olevan yhden käden sormissa. Runsas suolan levitys onkin yleisin tapa torjua liukkaita ja keväällä tienpenkat sekä rotvallien reunat hohtavat harmaina talven mittaan viljellystä suolasta.

Euroopan vihreä sydän - pienen ja pippurisen kansan kehto

Maisemat Luxemburgissa ovat sykehdyttävät ja nähtävää sekä tehtävää riittää moneen makuun. Maassa on yli 70 linnaa ja sen historia on kiehtova sekoitus lähes kaikkia Euroopan kulttuureita. Luxemburg on aikojen saatossa miehitetty useiden eri valtioiden toimesta ja vanhat linnoitukset saartavat maastollisesti suurten korkeuserojen pääkaupunkia monelta eri taholta.

Maaseutu on vihreän kaunista, turhaan ei maasta käytetä nimitystä Euroopan vihreä sydän, ja Mosel-joen laakso viiniviljelmiseen läntisen Saksan rajalla kutsuu romanttisen viehättävänä. Valko- ja kuohuviinin, *cremant*, valmistukseen tarvittavat rypälelajikkeet viihtyvät molemmin puolin Mosel-rajajoen rinteitä, mutta punaviinien marjoille ilmasto lienee asteen tai pari liian viileä. Luxemburgin kuuluisimpia kuohuviinivalmistajia on ilman muuta aidon samppanjankin tuotetilaan muutaman kerran peitonnut Bernard-Massard.

Millainen sitten onkaan aito luxemburgilainen, *letze*? Taidan taaskin käyttää vertausta Ahvenanmaan ja sen asukkaisiin, sillä näissä kahdessa, toisil-

Bourscheidin linna Luxemburgissa. Kuva: Max Manner.

leen sinänsä etäisessä heimossa taitaa olla jotain silmiinpistävän samanlaista. Molemmat tietävät tarkalleen, jopa uppinkaisen päättäväisesti, keitä ovat, mistä ovat tulossa ja minne ovat menossa. Kohtelias pidettyväisyys ja vaikeasti lähestyttävyyden saattaisivat olla maahanmuuttajan näkökulmasta oikeita termejä kuvaamaan vaikutelmaa aidon letzen mentaliteetista. Ulko-maalaiset kanssaeläjät

ovat letzelle ehkä välttämätön paha, joiden olemassaolo on pakko hiljaisesti hyväksyä. Aikoinaan terästeollisuudella rikastuneen maan hyvinvointia kun ovat roimasti lisänneet lukuisat kansainväliset pankit, sijoitusyhtiöt ja EU-virastot. Kielitaidolla on integroitumisesakin suuri merkitys, mikäli haluaa tosissaan jäädä ja tuntea maan omakseen - jos osaa puhua letzeä, elämäntaival helpottuu ainakin puolella, väitetään.

Yhteenvetona on kai todettava, että Luxemburgissa asuu varsin sitkeä, omaperäinen ja ylpeä alkupe-räiskansa, jonka motto löytyy hakattuna kiviseinään jossain tuolla alhaalla kaupunkia ympäröivässä laak-sossa, *Grundissa*. Se vakuuttaa meille kaikille horju-matonta, satojen vuosien takaista sanomaansa: haluamme säilyä sellaisina kuin olemme – mir wëlle blei-we wat mir sin. *Prost!*